

РЕШЕНИЕ

№ 35

гр. гр. Добрич, 31.03.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ОКРЪЖЕН СЪД – ДОБРИЧ в публично заседание на седми март през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Георги М. Павлов

при участието на секретаря Нели Ил. Бъчварова
като разгледа докладваното от Георги М. Павлов Търговско дело № 20223200900183 по описа за 2022 година

Търговско дело № 183/2022 г. по описа на Окръжен съд – Добрич е образувано по искова молба вх. рег. № 5480/18.10.2022 г., подадена от А. Р. К. ЕГН ***** с пост. и наст. адрес гр. Добрич, ул. „***“ № 8, с която срещу „ДЗИ – ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД гр. София, бул. „***“ № 89б, ЕИК 121718407 е предявен иск за сумата от 200 000.00 лв., представляваща обезщетение за неимуществени вреди, виновно причинени при пътно-транспортно произшествие на 25.04.2021 г. от водач на лек автомобил „РЕНО МЕГАН“ с рег. № ***, застрахован по риска „Гражданска отговорност“ при срещу „ДЗИ – ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД, ведно с лихва за забава, считано от датата на деликта – 25.04.2021 г. до окончателното изплащане на задължението, претендиран на основание чл. 432, ал. 1 КЗ във вр. с чл. 45 във вр. с чл. 52 ЗЗД.

В петитума на исковата молба се съдържа искане за присъждане на сторените по делото разноски, в т.ч. и адвокатско възнаграждение.

Ответникът оспорва иска по основание и размер, като поддържа искане за отхвърлянето му и присъждане на сторените по делото разноски. Изложени са възражения както относно твърдението за наличието на фактическо съпругеско съжителство между ищеца и пострадалата, така и относно размера на претърпените от ищеца неимуществени вреди. Ответникът

релевира възражение за наличието на съпричиняване от страна на пострадалата на вредоносния резултат.

ДОБРИЧКИЯТ ОКРЪЖЕН СЪД, като прецени доказателствата по делото и доводите на страните, приема за установена следната **ФАКТИЧЕСКА ОБСТАНОВКА**:

Не се спори между страните, а и се установява от писмените доказателства по делото – заверен препис от влязлата в законна сила на 23.07.2022 г. присъда № 33/07.07.2022 г. по НОХД № 500/2022 г. по описа на Окръжен съд – Бургас, че *** е признат за виновен в това, че на 25.04.2021 г. на второкласен път II-99, км. 34 + 500, в района на природен резерват „Ропотамо“, землището на община Приморско, област Бургас, при управление на МПС л. а. „РЕНО МЕГАН“ с рег. № ***, в поска Созопол – Приморско, нарушил правилата за движение по пътищата – чл. 37, ал. 1 ЗДвП, като завивайки наляво за навлизане по друг път, не пропуснал и блъснал с предната част на автомобила насрещно движещия се мотоциклет „АПРИЛИЯ СЛ 1000 ФАЛКО“ с рег. № ***, с водач А. Р. К. и пътник ***, вследствие на което по непредпазливост причинил смъртта на едно лице и телесна повреда на друго, а именно: смъртта на ***, настъпила вследствие на получената при ПТП тежка черепномозъчна травма и многофрагментно счупване на черепа и на черепната основа, както и средна телесна повреда на А. Р. К., изразяващо се в открито счупване на лява предлакътница, довело до трайно затруднение на движението на лявата ръка за срок от 14-18 седмици – престъпление по чл. 343, ал. 4, във вр. с ал. 3, б. „б“, предл. първо във вр. с ал. 1, б. „б“ и б. „в“ във вр. с чл. 342, ал. 1, предл. трето НК във вр. с чл. 37, ал. 1 ЗДвП; наложено му е наказание „лишаване от свобода“ за срок от три години, като изпълнението на така наложеното наказание е отложено на основание чл. 66, ал. 1 НК за изпитателен срок от пет години.

На основание чл. 300 ГПК влязлата в сила присъда на наказателния съд е задължителна за гражданския съд, който разглежда гражданските последици от деянието, относно това, дали е извършено деянието, неговата противоправност и виновността на дееца.

С оглед разпоредбата на чл. 300 ГПК, настоящият състав на Съда приема за безспорно установено, че на 25.04.2021 г. на второкласен път II-99, км. 34 + 500, в района на природен резерват „Ропотамо“, землището на

община Приморско, област Бургас, при управление на моторно превозно средство – лек автомобил „РЕНО МЕГАН“ с рег. № ***, в посока Созопол – Приморско, водачът на на МПС *** е нарушил правилата за движение по пътищата – чл. 37, ал. 1 ЗДвП, като завивайки наляво за навлизане по друг път, не пропуснал и блъснал с предната част на автомобила насрещно движещия се мотоциклет „АПРИЛИЯ СЛ 1000 ФАЛКО“ с рег. № ***, с водач А. Р. К. и пътник ***, вследствие на което по непредпазливост причинил смъртта на ***.

По делото са представени писмени доказателства, от които се установява, че ищецът А. Р. К. е предявил застрахователна претенция към „ДЗИ – ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД на 21.05.2021 г., по повод на която е заведена щета 43072952100098, по която е поставен отказ от страна на застрахователя.

В подкрепа на твърденията на ищеца за трайно установена и продължителна фактическа съпругеска семейна връзка са събрани гласни доказателства – показанията на свидетеля *** К.а (майка на ищеца) и на свидетеля *** К.а К.а (първа братовчедка на ищеца), които Съдът на основание чл. 172 ГПК преценява с оглед на всички други данни по делото, като се има предвид възможната нейна заинтересованост, както и на свидетеля *** (без родство със страните по делото, близък приятел на ищеца К. и загиналата ***). В показанията си свидетелите *** К.а, *** К.а и *** сочат, че от пролетта на 2019 г. А. К. и *** К.а заживели на семейни начала във Варна. Двойката често гостувала на родителите на А. в Добрич и на родителите на *** в Шумен. Свидетелите сочат, че А. и *** са имали планове да се сгодят, да закупят жилище и да имат деца. Свидетелката *** К.а излага, че синът ѝ възнамерявал да направи предложение на ***, както и че “аз я закачах „няма ли внуче“, тя ми сочеше пръста си и казва „докато няма пръстен, няма внучета“. Според свидетелката *** К.а, А. и *** са се запознали в социалните мрежи, като в началото на 2019 г. А. се е преместил от родния си град Добрич при *** в гр. Варна7 „той се премести при нея, живеяха заедно на квартира, бяха много щастливи заедно...всички домакински задължения ги вършеха заедно, пазаруваха заедно, готвеха заедно...обмисляха варианти за закупуване на жилище...“ От събраните по делото гласни доказателства се установява, че след смъртта на ***, А. се чувствал отчаян, отчужден и съкрушен, в постоянен стрес, потиснатост,

безпокойство и вътрешна опустошеност, болезнено изживяващ спомена за злополуката.

По делото не е спорно наличието на договор за задължителна застраховка „гражданска отговорност“ на водача на лек автомобил „РЕНО МЕГАН“ с рег. № *** с „ДЗИ – ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД, обективиран в полица № BG/06/121001021988, със срок на валидност 11.04.2021 г. – 10.04.2021 г., който покрива отговорността на застрахователя за причинените от водача на моторното превозно средство вреди при управление на лекия автомобил.

При така установената фактическа обстановка се налагат следните **ПРАВНИ ИЗВОДИ:**

I. По допустимостта на иска:

Предмет на делото е търговски спор по см. на чл. 365, т. 1 ГПК, свързан прекия иск на третото увредено лице срещу застрахователя по застраховка „гражданска отговорност“ по чл. 432, ал. 1 КЗ.

Договорът за застраховка е от категорията на сделките, посочени в чл. 1, ал. 1, т. 6 ТЗ, т. н. „абсолютни търговски сделки“, чийто търговски характер произтича от изричната норма на чл. 286, ал. 2 ТЗ, а не е обусловен от търговското качество на лицето, което я сключва и от връзката с упражняването от него занятие.

С оглед правилата за родовата подсъдност (чл. 104, т. 4 ГПК) и за местната подсъдност (чл. 115, ал. 2 ГПК), действащи към датата на предявяване на иска, делото е подсъдно на Окръжен съд - Добрич като първа инстанция.

Налице са процесуалните предпоставки относно надлежното упражняване на правото на иск.

Ищецът е спазил процедурата по чл. 380 КЗ.

Искът е **ДОПУСТИМ** и следва да се разгледа по същество.

II. По основателността на иска:

С договора за застраховка “гражданска отговорност”, застрахователят се задължава да покрие в границите на определената в застрахователния договор сума отговорността на застрахования за причинените от него на трети лица имуществени и неимуществени вреди, които са в пряк и

непосредствен резултат от застрахователното събитие – арг. чл. 429, ал. 1 КЗ.

Член 477 КЗ установява задължително застраховане срещу гражданска отговорност на собствениците, ползвателите, държателите и всички лица, които извършват фактически действия по управлението или ползването на моторното превозно средство на законно основание.

По силата на този вид задължителна застраховка “гражданска отговорност”, застрахователят покрива отговорността на застрахованите физически и юридически лица за причинените от тях на трети лица имуществени и неимуществени вреди, свързани с притежаването и/или използването на моторни превозни средства, за които застрахованите отговарят съгласно българското законодателство или законодателството на държавата, в която е настъпила вредата – чл. 477, ал. 1 КЗ.

Член 432 КЗ урежда т. н. пряк иск на увреденото лице срещу застрахователя по застраховка “гражданска отговорност”.

Прякото право по своето съдържание е имуществено притезателно право.

Основанието за неговото възникване е както съществуваща застраховка “гражданска отговорност”, така и гражданската отговорност на застрахования.

Прякото право се намира в определено съотношение и взаимодействие както с правото на увредения срещу граждански отговорното лице, така и с правото на застрахования по силата на застрахователния договор. То възниква едновременно с правото на деликтното обезщетение и е функционално обусловено от него. Прякото право не може да се породи, ако третото лице няма притезание, основаващо се на гражданската отговорност на застрахования. Прякото право и правото на деликтно обезщетение съществуват успоредно и се намират в съотношение на алтернативност, а не на кумулативност или субсидиарност – ТР – 1 – 2015 – ОСТК.

С изпълнението от страна на застрахователя се погасява не само прякото право, но и правото, с което увреденият разполага по силата на деликтното правоотношение със застрахования.

Отговорността на застрахователя в хипотезата на чл. 432, ал. 1 КЗ при застраховка „гражданска отговорност” е функционално обусловена от отговорността на прекия причинител на застрахователното събитие – ТР – 2 –

2012 – ОСТК.

Фактическият състав на отговорността на застрахователя за обезщетяване на причинените от застрахованото лице вреди от деликт включва следните елементи: 1. Наличие на валидно застрахователно правоотношение по застраховка „гражданска отговорност“ на автомобилистите, възникнало между застрахования и застрахователя; 2. Настъпване на застрахователно събитие, осъществено в срока на действие на застрахователния договор, виновно причинено от водача на застрахованото МПС; 3. Материално-правна легитимация на лицето, претендиращо застрахователно обезщетение; 4. Претърпени неимуществени вреди от лицето, претендиращо обезщетение.

По делото е безспорно установено настъпването на застрахователно събитие, осъществено в срока на действие на застрахователния договор, виновно причинено от водача на застрахованото МПС - на 25.04.2021 г. на второкласен път II-99, км. 34 + 500, в района на природен резерват „Ропотамо“, землището на община Приморско, област Бургас, при управление на моторно превозно средство – лек автомобил „РЕНО МЕГАН“ с рег. № ***, в посока Созопол – Приморско, водачът на МПС *** е нарушил правилата за движение по пътищата – чл. 37, ал. 1 ЗДвП, като завивайки наляво за навлизане по друг път, не пропуснал и блъснал с предната част на автомобила насрещно движещия се мотоциклет „АПРИЛИЯ СЛ 1000 ФАЛКО“ с рег. № ***, с водач А. Р. К. и пътник ***, вследствие на което по непредпазливост причинил смъртта на ***.

Противоправното поведение на водача на МПС е в пряка връзка с причинената на *** смърт.

С оглед изложените съображения се налага извода, че деянието на водача на МПС осъществява фактическият състав на непозволеното увреждане по смисъла на чл. 45 ЗЗД. Същият, в качеството си на делинквент и на основание чл. 45 ЗДД отговаря за всички настъпили от деянието вреди, които са в пряка и непосредствена последица от него.

Деликтната отговорност на застрахованото лице обуславя отговорността на застрахователя.

Не се оспорва наличието на валиден договор за застраховка „гражданска отговорност“ през периода, в който е реализирано пътнo-

транспортното произшествие.

Предвид обхвата на застрахователното покритие, регламентиран в чл. 477, ал. 1 КЗ, застрахователят обезщетява всички вреди, за които отговаря застрахованото лице на основание чл. 45 ЗЗД – чл. 429, ал. 1, т. 1 КЗ.

Причиняването на смърт при пътно – транспортно произшествие, представляващо деликт по смисъла на чл. 45 ЗЗД, поражда право на обезщетение в полза на определен кръг лица, които поради близката си родствена (биологична) или житейска връзка с починалия търпят вследствие на загубата му неблагоприятните последици, дефинирани от закона като имуществени и неимуществени вреди. Обективният критерий, според който се определят подлежащите на обезщетяване вреди, е пряката и непосредствена причинно–следствена връзка между смъртта на пострадалото лице и конкретните неблагоприятни последици, настъпили в правната сфера на засегнатите негови близки.

С ТР–1–2018-ОСНГТК са изяснени критериите за определяне на лицата, активно легитимирани да получат обезщетение за неимуществени вреди от смърт на друго лице, като е обявено за изгубило сила ППВС–2-1984, ограничаващо кръга на правоимащите до лицата, изброени в ППВС–4-1961 и ППВС–5-1969. Според т. 1 от тълкувателното решение, "материално легитимирани да получат обезщетение за неимуществени вреди от причинена смърт на техен близък са лицата, посочени в ППВС–4-1961 и ППВС–5-1969, и по изключение всяко друго лице, което е създадо трайна и дълбока емоционална връзка с починалия и търпи от неговата смърт продължителни болки и страдания, които в конкретния случай е справедливо да бъдат обезщетени. Обезщетение се присъжда при доказани особено близка връзка с починалия и действително претърпени от смъртта му неимуществени вреди".

В съобразителната част на тълкувателното решение е разяснено, че особено близка привързаност може да съществува между починалия и негов бра. В традиционните за българското общество семейни отношения братята са част от най-близкия родствен и семеен кръг. Връзките помежду им се характеризират с взаимна обич, морална подкрепа, духовна и емоционална близост. Когато поради конкретни житейски обстоятелства привързаността е станала толкова силна, че смъртта на единия от братята е причинила на другия морални болки и страдания, надхвърлящи по интензитет и

времетраене нормално присъщите за съответната родствена връзка, справедливо е да се признае право на обезщетение за неимуществени вреди и на преживелия родственик. В тези случаи за получаването на обезщетение няма да е достатъчна само формалната връзка на родство, а ще е необходимо вследствие смъртта на близкия човек преживелият родственик да е понесъл морални болки и страдания, които в достатъчна степен обосновават основание да се направи изключение от разрешението, залегнало в постановления № 4/1961 и № 5/1969 на Пленума на ВС – че в случай на смърт право на обезщетение имат само най-близките починали. Наличието на особено близка житейска връзка, даваща основание за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди от смърт, следва да се преценява от съда във всеки отделен случай въз основа на фактите по делото. Обезщетение следва да се присъди само тогава, когато от доказателствата може да се направи несъмнен извод, че лицето, което претендира обезщетение, е провело главно и пълно доказване за съществуването на трайна и дълбока емоционална връзка с починалия и за настъпили в резултат на неговата смърт сериозни по интензитет и продължителност морални болки и страдания. Връзка с посоченото съдържание предполага оправдани очаквания за взаимна грижа и помощ, за емоционална подкрепа и доверие, и нейното отсъствие изключва проявлението на неимуществените вреди, подлежащи на обезщетяване съобразно принципа за справедливост по чл. 52 ЗЗД.

Кръгът на лицата, които имат право на обезщетение за неимуществените вреди, се определя от Съда по справедливост и обхваща най-близките роднини като низходящи, възходящи и съпруга. С Постановление № 5/24.11.1969 г. на Пленума на Върховния съд е определено, че има право на обезщетение за неимуществени вреди и лицето, което е съжителствало на съпружески начала с починалия при непозволено увреждане, без да е бил сключен брак, ако това съжителство не съставлява престъпление и не противоречи на правилата на морала.

В твърдения случай на фактическо съпружеско съжителство на доказване подлежат фактите на осъществяване на трайна връзка, заключаваща се в общо домакинство, независимо от местоживеенето на лицето, поддържане на общност на отношения от материален и нематериален характер, съвместна грижа на лицата едно за друго, когато съжителства само двете лица и нямат деца. При доказване на фактическо съжителство, лицето,

което се позовава на такава връзка с пострадалия следва да установи, че освен емоционални и духовни отношения с починалия, е имал и общо домакинство, общи икономически отношения, свързани с полагането на общи усилия за задоволяване нуждите на двойката и осигуряване на неговото благополучие, т. е. съвместния общ стремеж на двамата съжителители за осигуряване средства за семейството, взаимност и обща грижа един за друг.

На доказване подлежи общността между лицата, общото им управление на домакинството, общи планове и осъществяването им, общо съпреживяване на различни събития. Само установяване на връзка, която има траен, интимен характер между лицата не е достатъчно да обуслови извод, за определяне на ищеца като лице, у което фактически съжителства с починалия и има право на справедливо обезщетение за причинените му неимуществени вреди – Решение № 126/18.10.2019 г. по т. д. № 1785/2018 г. - II ТО- ВКС.

Анализът на гласните доказателства обосновава извода за наличие на трайна интимна връзка, започнала в началото на 2019 г. между ищеца и починалата, отличаваща се с топлина и нежност, основана на фактическо съпружеско съжителство, изразяваща се в общо управление на домакинството, на съвместен общ стремеж на двамата съжителители за осигуряване средства за семейството, на общи планове и осъществяването им, общо съпреживяване на различни събития.

Не се установи съжителството между ищеца и пострадалата да съставлява престъпление и да е противно на морала.

Ищецът в качеството си на съжител с пострадалата е от кръга лица, които имат право да получат обезщетение за неимуществени вреди от причинената смърт на неговата съжителка.

Отговорността на застрахователя съобразно договора за задължителна застраховка „гражданска отговорност“ е за репарация на претърпените от ищеца неимуществени вреди. По силата на застрахователния договор ответникът, в качеството си на застраховател се е задължил да покрие в границите на определената в договора застрахователна сума отговорността на застрахования за причинените от него на ищеца неимуществени вреди.

Общото правило, което допуска обезщетяване на неимуществени вреди се съдържа в чл. 52 ЗЗД.

В исторически аспект генезисът на вземането за обезщетяване на

неимуществените вреди се съдържа в римскоправния институт *iniuria*, чиято същност се свеждала до обезщетяване на неимуществените вреди от незаконно деяние, изразяващи се в накърняване на честта, достойнството и доброто име на увредения.

В епохата на гражданските кодификации (XVIII в. – XIX в.) се оформят два основни модела за обезщетяване на неимуществените вреди, условно наречени „френски“ и „немски“. Френската уредба се основава на т.н. „генерална клауза“ за присъждане на обезщетение за вредите от непозволено увреждане, като предвижда, че всяко човешко действие, което причинява вреда другиму, поражда задължение за делинквента да плати обезщетение за причинените имуществени и неимуществени вреди – арг. от чл. 1382 от Френския Граждански кодекс.

Германския Граждански законник възприема концепцията за обезщетяване на неимуществените вреди само в изрично посочените от закона случаи – параграф 253 във вр. с параграф 847 от първоначалната редакция на ГГЗ, параграф 253, ал. 1 ГГК, ред. 2002 г. Този подход е характерен за законодателствата на страните от германския правен кръг – параграф 1325 от Австрийския ГЗ, чл. 47 от Швейцарския федерален облигационен кодекс, чл. 2059 от Италианския граждански кодекс от 1942 г.

Английското право се придържа към резервиран подход, като обособява отделни категории неимуществени вреди и поставя отделни изисквания към тях.

В България развитието на вземането за обезщетяване на неимуществени вреди е повлияно френския правен модел – чл. 56 и чл. 57 ЗЗД (отм.) възпроизвеждат правилата на чл. 1382 и чл. 1383 ФГК и по този начин реципират генералната клауза за обезщетяване на вредите от непозволено увреждане. (В периода 1892-1908 е имало колебания в съставите на ВКС дали съдът може да присъжда обезщетение за неимуществени вреди при деликт, като част от наказателните състави са отричали тази възможност, а гражданските са я приемали, н с тълкувателно определение № 8/13.01.1909 г., ДВ, бр. 29 от 08.02.1910 г. ОС на ВКС слага край на спора, като приема, че „според чл. 56 ЗЗД може да се присъжда обезщетение и за морални вреди, причинени от деликт“). Този подход дава израз на идеята за правна защита срещу накърняването на всеки признат правнозначим интерес, без оглед на

неговия характер – имуществен или неимуществен, както и независимо от наказателноправната квалификация на деянието. В този период в доктрината и в практиката се оформят два възгледа за обезщетяване на неимуществените вреди и функцията на присъжданото от съда обезщетение в полза на увреденото лице – компенсационна или наказателна, повлияни от законодателните промени в Закона за углавното съдопроизводство и в Наказателния закон през 1922 г., 1934 г. и 1935, възприели по същество разрешенията на германското право за обезщетение на неимуществените вреди в изрично предвидените от закона случаи.

Законът за задълженията и договорите от 01.01.1951 г. с разпоредбата на чл. 45 ЗЗД потвърждава принадлежността на българското облигационно право към френския модел на „генералната клауза“ при уредбата на непозволеното увреждане, а чл. 52 ЗДД логично го допълва, предоставяйки правото на съда да определи обезщетението за неимуществени вреди по справедливост.

По думите на френския цивилист Rene Savatier „неимуществените вреди са всяко човешко страдание, което не води до имуществени вреди“.

Неимуществените вреди се изразяват в засягане на защитими права, което засягане няма парична оценка – ТР – 4 – 2012 - ОСГТК.

Неимуществените вреди са неоценими в пари последици от засягането на защитени права и интереси. Делението на имуществени – неимуществени вреди не е приложимо към засегнатите блага, а към произтеклите от засягането последици.

Неимуществените вреди могат да възникнат от накърняването на всяка правнозащитено благо, независимо дали то е обект на абсолютни субективни права (като правото на живот (чл. 28 КРБ), правото на телесна неприкосновеност (чл. 29 КРБ), правото на свобода и равноправно третиране по достойнство и права (чл. 6, ал. 1 КРБ), правото на недискриминация (чл. 6, ал. 2 КРБ), правото на неприкосновеност на личния живот и ненамеса в него (чл. 32, ал. 1, изречение първо КРБ), правото на чест, достойнство, добро име (чл. 32, ал. 1, изречение второ КРБ), правото на лична свобода (чл. 30 КРБ), правото на изображение и глас (чл. 32, ал. 2 КРБ), свобода и тайна на кореспонденцията (чл. 34 КРБ), свобода на съвестта, на мисълта и избор на вероизповедание (чл. 37, ал. 1 КРБ), правото на изразяване на

мнение (чл. 39 КРБ), правото да се търси, получава и разпространява информация (чл. 41 КРБ), правото на свободно сдружаване (чл. 44 КРБ), правото на събрания и манифестации (чл. 43 КРБ), правото на име на физическо лице (чл. 12 ЗГР), правото на фирма (чл. 7 ТЗ), доброто търговско име и доверието към предлаганите стоки (чл. 30 ЗЗК), използването на чужда търговска фирма (чл. 29 ЗЗК), разгласяването на търговска тайна (чл. 8 ЗЗТТ), нарушаване на неимуществените авторски право (чл. 15 ЗАПСП)) или на относителни права (напр. породени от договор – ТР – 4 – 2012 -ОСГТК, засягане на имуществени права върху обекти на интелектуалната собственост по ЗАПСП, ЗПРПМ, ЗМГО, в редица хипотези на нелоялната конкуренция по чл. 29 – 37 ЗЗК) или пък на представлява фактическо отношение, което не е обект на правно регулиране, но интересът на личността, който се удовлетворява чрез него, е защитен от действащия правопорядък - арг. от чл. 56, изречение първо КРБ (напр. в рамките на фактическо съпружеско съжителство между две лица, при трайно отглеждане на неосиновено дете – храненик).

Друго деление на неимуществените вреди е свързано с т.н. **„морален патримониум“** (общност на всички нематериални блага, които нямат комерсиална стойност), който се състои от две части – в едната попадат неимуществените вреди, свързани с емоционалния живот на засегнатото лице (**„афективната част на моралния патримониум“**), а другата част – онези вреди, които засягат достойнството на пострадалия в обществото (**„социалната част на моралния патримониум“**).

Първият вид неимуществени вреди са резултат от засягане на блага, свързани с вътрешния мир и психични преживявания на лицето, като накърняване на чувството на привързаност, скръб и болка при загубата на близък, вторият вид – от засягане на т. н. „блага на обозначение“, свързани с външния свят и отношенията на лицето с него накърняване на честта, доброто име, репутацията, свободата на религиозно убеждение и пр.

Юридическият критерий за квалификацията на вредата като неимуществена и отграничаването ѝ от имуществените вреди е само дали последиците от засягането на блага имат паричен еквивалент в гражданския оборот - вж. **Калайджиев, А.** Облигационно право. Обща част. С. 2020, с. 366.

Съдебната практика ограничава неимуществените вреди главно до три групи случаи – физически болки и страдания от телесни увреждания; болки и страдания, причинени от смърт на близък роднина или съпруг, както и на лице, което се е намирало в трайна и дълбока емоционална връзка - ТР –1–2018-ОСНГТК; страдания от неизпълнено обещание за брак – р. 32–1969–ОСГК.

В литературата е аргументирано виждането, че неимуществените вреди са широк кръг и обхващат последиците от засягането както на блага, които са предмет на субективни права (права на свободно развитие на личността, права върху телесния и духовния интегритет, право на чест, право на име, право на фирма, право на личен живот, право на изображение, права върху предмети на т.н. индустриална собственост и други), така и на блага, които не са предмет на права - вж. **Калайджиев, А.** цит. съч., 366 – 367.

Неимуществените са неоценими в пари последици от засягането на защитени права и интереси, а делението на имуществени и неимуществени вреди е приложимо към произтеклите от засягането последици.

Неимуществената вреда е необратима и непоправима.

Неимуществените вреди са неизмерими в паричен еквивалент и затова следващото се за тях парично обезщетение се определя от съда по справедливост – чл. 52 ЗЗД.

Паричното обезщетение, макар и несъвършено, е единственото възможно средство и най-подходящата форма за зачитане претърпяването на тези вреди и за компенсиране на засегнатото лице. Въпреки невъзможността неимуществените вреди да бъдат поправени, българското право придава на паричното плащане към пострадалия компенсаторна функция. Функцията, която се придава на присъдената парична сума е да възстанови психичното равновесие на личността и да му даде възможност да компенсира отрицателните емоции. Парите се разглеждат като сурогат на неприятните емоции, които лицето е принудено да преживее. Целта на обезщетението е чрез тези средства увреденият да получи облекчение след преживяното, да неутрализира отрицателните си емоции, да оздрави психиката си, да постигне усещане за удовлетворение и справедливост. Функцията на обезщетението е именно в това да възстанови чувството на засегнатото лице за справедливост, но не чрез възмездие и репресия, а чрез зачитане на факта и последиците от

стореното противоправно деяние.

Размерът на обезщетението се определя от Съда по справедливост.

Понятието „справедливост“ по смисъла на чл. 52 ЗЗД не е абстрактна категория.

При прилагането на критерия на справедливостта следва да се отчитат въведените още от Аристотел (384 г. пр. н. е. – 322 г. пр. н. е.) в книга пета на „Никомахова етика“ (300 г. пр. н.е.) принципи на „възстановителна справедливост“ (лат. *iustitia correctiva*), изискваща състоянието на един човек да бъде възстановено след настъпването на една неправда в състоянието, което е съществувало преди тази неправда; и на „разпределителна справедливост“ (лат. *iustitia distributiva*), която изисква лицата в едно и също положение да търпят еднакви последици от състоянието, в което се намират, т. е. еднакво третиране на еднаквите случаи, действат паралелно – еднаквите по вид и степен вреди да намират еднаква компенсация, която да отговаря на действително преживените страдания.

Справедливостта като метод за решаване на въпроса за обезщетяване на неимуществените вреди включва и следните задължения към Съда: 1. Да отчете наличието на особени обстоятелства (принцип на специфичност на преценката на Съда); 2. Да прецени цялата конкретна обстановка на случая (принцип на цялостност на преценката на съда); 3. Да третира еднаквите случаи по един и същ начин (принцип на равно третиране при преценката на съда); 4. Да формулира своето вътрешно убеждение отчетливо – по начин, който прави възможно подлагането му на обективен контрол, и обосновано – по начин, който го прави убедително и за останалите членове на обществото (принцип на обоснованост на преценката Съда).

Справедливостта като критерий за определяне паричния еквивалент на неимуществените вреди се извежда от преценката на конкретните обстоятелства, които носят обективни характеристики – степен и характер на увреждането, начин и обстоятелства, при които увреждането е настъпило, продължителност и интензитет на търпимите болки и страдания, възраст на увредения, неговото обществено и социално положение, промяната в живота на пострадалия, физическите и психологическите последици за увредения и други фактори.

Неимуществените вреди, настъпили от непозволено увреждане,

съществуват обективно.

В българската правна система, основана на върховенството на правото (арг. от чл. 4, ал. 1 КРБ), Съдът е компетентен да разрешава спора по справедливост само в случаите, в които е изрично овластен от законова норма да приложи своето справедливо усмотрение. Чрез справедливостта не се създават нови правни норми, а само се достига в процеса на правоприлагане до конкретното правило за поведение, с оглед на което да се реши в предвидените от закона случаи даден правен спор при отчитане на конкретните обстоятелства. Разпоредбата на чл. 51 ЗЗД е плод на този законодателен подход, при който справедливостта е привлечена като правно-технически критерий при правоприлагането. Поради особеното им естество неимуществените вреди не се поддават на репарирание, тъй като неимуществените последици от виновното противоправно поведение не могат да получат точен паричен израз, нито могат да бъдат премахнати чрез получаване на парична обезвреда от увредения. Затова при тях паричното обезщетение е предназначено главно да възмезди и удовлетвори увреденото лице за негативните нематериални последици, понесени от него вследствие на увреждането. С оглед на тези съображения законодателят допуска присъждането на парично обезщетение за неимуществени вреди, като овластява и задължава съда да определи конкретния размер на обезвредата по справедливост с оглед степента на засягане на правозащитените блага и интереси на личността и на конкретните обстоятелства при извършването на нарушението по свое усмотрение, но в рамките на принципа на върховенството на правото.

Обезщетението за неимуществени вреди има само компенсаторна функция, тъй като то има за цел да репарира в относително пълен обем болките, страданията, и други нематериални последици, възникнали от противоправното деяние.

Съдът, като взе предвид конкретните обстоятелства при които е настъпило пътно-транспортното произшествие, причинило смъртта на съжителката на ищеца, психическите изживявания, изпитани от него, свързани със загубата на съжителката му, изградената между ищеца и съжителката му дълбока и емоционална връзка, негативните за ищеца последици в емоционален и психологически план, породени от смъртта на

съжителката му, нейната възраст, здравословен и психически статус, общественно-икономическа обстановка в страната към датата на настъпване на ПТП – по официални данни на НСИ индексът на потребителските цени за месец февруари 2023 г. спрямо месец април 2021 г. е 126.7%, т.е. инфлацията е 26.7%, нормативно определените лимити на застрахователните покрития към същия момент, счита, че искът се явява основателен и доказан до размер на сумата от 100 000.00 лв. и следва да се уважи до този размер, като за разликата от присъдения размер от 100 000.00 лв. до претендирувания размер от 200 000.00 лв. следва да се отхвърли.

В хипотезата на пряк иск от увреденото лице срещу застрахователя по застраховка „гражданска отговорност“ в застрахователната сума по чл. 429, ал. 2, т. 2 КЗ се включва дължимото от застрахования спрямо увреденото лице обезщетение за забава за периода от момента на уведомяване на застрахователя, респ. предявяване на претенцията от увреденото лице пред застрахователя, а не и от момента на увреждането.

Настоящият състав на Съда не споделя изложените от ищеца виждания за противоречие на разпоредбата на чл. 498, ал. 1 КЗ с Конституцията на Република България и с чл. 6, ал. 1 ЕКЗПЧОС. Правото на достъп до съд означава всяко лице да отнесе делото си за разглеждане до независим и безпристрастен съд, който отговаря на изискванията на чл. 6 ЕКЗПЧОС, без да му се поставят некоректни правни или практически пречки. Това право не е абсолютно и може да бъде регулирано от държавите-членки на Конвенцията. Член 498 КЗ обвързва допустимостта на прекия иск от наличието на започната процедура по доброволно уреждане на отношенията между пострадалия при ПТП и застрахователя по задължителна застраховка "Гражданска отговорност на автомобилистите" и изтичането на тримесечен срок от предявяването на претенцията пред застрахователя или пред негов представител. Изискването за провеждането на рекламационно производство, макар и да въвежда определени темпорални граници при упражняване на правата на пострадалия по съдебен ред е пропорционално на целта на законодателя да предотврати и/или намали злоупотребата с права по този вид спорове.

В разглеждания случай, лихвата за забава върху дължимото застрахователно обезщетение се определя съобразно разпоредбата на чл. 497,

ал. 1, т. 2 КЗ, т. е. застрахователят е изпаднал в забава считано от 21.08.2021 г. – тримесечният срок от предявяването на претенцията (21.05.2021г.).

С оглед изложените съображения, обезщетението за неимуществени вреди следва да бъде присъдено със законна лихва, считано от 21.08.2021 г. - датата на изтичане на срока по чл. 497, ал. 1, т. 2 КЗ.

II. Относно разноските по делото:

Съдът, като отчете правната и фактическа сложност на конкретното дело, извършената от процесуалния представител на ищеца дейност (изготвяне на съдебни книжа и процесуално представително в едно съдебно заседание) счита, че следва да присъди на процесуалния представител на ищеца сумата от 4 235.00 лв. (без включен в цената ДДС, тъй като възнаграждението по чл. 38, ал. 2 ЗА има характер на безвъзмездна доставка, която не е обект на облагане с ДДС – арг. чл. 2, т. 1 ЗДДС), представляваща адвокатско възнаграждение по чл. 38, ал. 2 ЗА.

На основание чл. 78, ал. 8 ГПК на ответника следва да се присъди юрисконсултско възнаграждение съобразно отхвърлената част на исковете в размер на 300.00 лв.

На основание чл. 78, ал. 6 ГПК ответникът следва да заплати сумата от 2 000.00 лв., представляваща държавна такса.

С оглед изложените съображения, **ДОБРИЧКИЯТ ОКРЪЖЕН СЪД**

РЕШИ:

ОСЪЖДА „ДЗИ – ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД гр. София, бул. „***“ № 896, ЕИК 121718407 да заплати на А. Р. К. ЕГН ***** с пост. и наст. адрес гр. Добрич, ул. „***“ № 8, сумата от 100 000.00 (сто хиляди) лв., представляваща обезщетение за неимуществени вреди от смъртта на съжителката му ***, виновно причинена при пътно-транспортно произшествие на 25.04.2021 г. от водач на лек автомобил „РЕНО МЕГАН“ с рег. № ***, застрахован по риска „Гражданска отговорност“ при срещу „ДЗИ – ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД, ведно с лихва за забава, считано от 21.08.2021 г. - датата на изтичане на срока по чл. 497, ал. 1, т. 2 КЗ, като **ОТХВЪРЛЯ** иска за разликата от 100 000 (сто хиляди) лв. до 200 000 (

двеста хиляди) лв.

ОСЪЖДА „ДЗИ – ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД гр. София, бул. „***“ № 896, ЕИК 121718407 да заплати на адв. В. Й. Н. със съд. адрес гр. София, ул. „***“ № 7, ет. 5, ап. 9 адвокатско възнаграждение по чл. 38, ал. 2 ЗА в размер на сумата от 4 235.00 лв.

ОСЪЖДА А. Р. К. ЕГН ***** с пост. и наст. адрес гр. Добрич, ул. „***“ № 8 да заплати на „ДЗИ – ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД гр. София, бул. „***“ № 896, ЕИК 121718407 юрисконсултско възнаграждение съобразно отхвърлената част на исковете в размер на 300.00 лв.

ОСЪЖДА „ДЗИ – ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД гр. София, бул. „***“ № 896, ЕИК 121718407 да заплати на ДОБРИЧКИЯ ОКРЪЖЕН СЪД сумата от 4 000.00 лв. представляваща държавна такса.

**РЕШЕНИЕТО ПОДЛЕЖИ НА ВЪЗЗИВНО ОБЖАЛВАНЕ ПРЕД
ВАРНЕНСКИЯ АПЕЛАТИВЕН СЪД В ДВУСЕДМИЧЕН СРОК ОТ
ВРЪЧВАНЕТО МУ НА СТРАНИТЕ.**

Съдия при Окръжен съд – Добрич: _____